

In een voormalige vishandel aan de Zwijnaardsesteenweg in Gent bevindt zich een huis waar mensen die tobben over het einde van hun leven terecht kunnen. ‘Vonkel’, heeft psychiater Lieve Thienpont het huis genoemd – naar de Zuid-Afrikaanse variant op champagne: vonkelwijn – want zelfs het einde mag hier nog sprankelen. Niemand verlost in dit land meer mensen uit hun psychisch lijden dan Thienpont. ‘Als de nomaden in Mongolië te oud worden, komt de sjamaan een kruidendrankje maken: mensen overlijden nadat ze het hebben opgedronken. Maar onze samenleving aanvaardt de dood steeds minder.’

'Psychiater Lieve Thienpont: 'Ik zeg tegen mijn patiënten: als we geen weg vinden om u te helpen met leven, helpen we u met sterven'

Twee maanden geleden haalde **Lieve Thienpont** de wereldpers. De Amerikaanse krant The Washington Post had de hand gelegd op een brief van kankerspecialist **Wim Distelmans** en de medewerkers van ULteam, Distelmans' kliniek in Wemmel die vragen over het levenseinde behandelt. Vonkel zou patiënten vertellen dat ze in Wemmel toestemming voor euthanasie kunnen krijgen, schrijft Distelmans. Medewerkers van Vonkel zouden ook de wet op euthanasie niet naleven. Daarom wil ULteam geen patiënten van Vonkel meer begeleiden.

Dat kwam hard aan in Gent: Thienpont heeft ULteam mee opgericht. Zij en Distelmans streven al decennialang hetzelfde na: een waardig levenseinde voor patiënten die, fysiek of psychisch, ondraaglijk lijden.

Maar The Washington Post ziet Thienpont nu als de verpersoonlijking van een veel te laks beleid. Zij wil ligt de doodswens van haar patiënten zo snel in dat ze zelfs de grootste voorstanders van euthanasie van zich vervreemdt.

Thienpont haalt haar schouders op. Met Wim Distelmans komt het wel weer goed, zegt ze. En de heisa in de buitenlandse pers is geen nieuws. Ze heeft al zoveel over zich heen gekregen. Het overkwam de abortusdokters in de jaren zeventig, het overkomt haar nu. Ik sta in de wind, zegt ze. Maar ze zal zich niet laten wegblazen.

Lieve Thienpont «Vonkel bestaat bijna negen jaar. In het begin kwamen hier ook kankerpatiënten, op zoek naar steun die ze in de reguliere hulpverlening niet vonden. Nu zien we bijna uitsluitend mensen die psychisch lijden, ouderlingen en dementerenden.»

HUMO Komen ze naar u omdat ze elders niet terecht kunnen?

Thienpont «Ik ben een pionier, zeker. Hoe meer de pers over me schrijft, goed of slecht, hoe meer mensen de weg naar mij vinden. Maar ook de psychiatrie verwijst steeds meer mensen naar Vonkel.»

HUMO Waarom koos u voor de naam Vonkel?

Thienpont «Op de stichtingsvergadering dronken we vonkelwijn. We vonden 'Vonkel' wel mooi klinken. Onze eerste bekommernis is altijd: vonkjes van vuur zoeken bij de mensen die om raad komen vragen. De meesten zijn hopeloos, wij willen nieuwe hoop brengen.

»Mensen lijden omdat ze geen werk hebben, geen status, niet bijdragen aan de samenleving. Ze voelen zich een last. Met alleen medische hulp los je dat niet op: de meesten verbleven jarenlang in de psychiatrie, maar toch werden ze niet beter.»

HUMO Hebben de meeste patiënten een poging tot zelfdoding ondernomen?

Thienpont «De meesten hebben verscheidene pogingen achter de rug. U kunt zich het leven van sommige mensen niet voorstellen: ze drinken koffie, roken als een schoorsteen, eten met moeite een hapje en als ze zich nog kunnen concentreren, kijken ze een beetje televisie. Intussen zien ze wekenlang niemand.

»We kennen de kankers waar artsen machteloos tegenover staan. We begrijpen die machteloosheid. Ook tegenover sommige vormen van psychisch lijden staan we machteloos, maar dat begrijpen we veel minder.»

HUMO Komen mensen na mislukte pogingen tot zelfdoding naar u omdat ze het, cru gezegd, niet meer zelf willen doen?

Thienpont «Dat is inderdaad heel cru. U onderschat hoe pijnlijk een poging tot zelfdoding is. Het maakt je angstig: 'Zal het wel lukken? Zal het geen pijn doen?' Het maakt je ook eenzaam. Je sterft alleen, hè. Dieren doen dat, maar mensen willen omringd zijn. Ze willen sereen en waardig sterven.

»Veel patiënten hebben verbroken familiebanden, wij doen ontzettend ons best om de familie er weer bij te betrekken. Vaak lukt dat, tot tevredenheid van de mensen die sterven én van de familie. Maar als banden al twintig jaar verbroken zijn, kunnen wij weinig doen.»

HUMO Hoe gaat u bij euthanasie te werk?

Thienpont «Wij dienen de patiënt hetzelfde middel toe als voor narcose, maar dan in een hogere dosis: je komt niet meer bij bewustzijn.

»Meestal dienen we het middel intraveneus toe, via een infuus of een spuit. Ik kies zelden voor de spuit, dat is me te bruusk: je spuit het middel in en de patiënt valt bij wijze van spreken om. Via een infuus laat je het zachtjes binnendruppelen: de patiënt gaat langzaam weg. Met het middel in een drankje gaat het ook geleidelijk. Binnen het half uur zijn de meeste mensen overleden.

»Oorspronkelijk gaf ik het liefst een drankje. Dan beslist de patiënt zelf, als een laatste gebaar van zelfbeschikking, over zijn einde. Die voorkeur is mettertijd vervaagd, er zijn zoveel redenen waarom mensen niet drinken. Mijn taak is om te helpen. Of ik een drankje klaarmaak of het infuus openzet, dat maakt niet uit.

»In Nederland maakt men wel een onderscheid: daar noemt de wet het eerste 'hulp bij zelfdoding', het tweede 'euthanasie'. Bij ons bestaat dat onderscheid niet. Zowel de Orde van Geneesheren als de Federale Commissie Euthanasie vindt het oké als het met een drankje gebeurt.»

HUMO In het ene geval doet u het zelf, in het andere niet. Is dat geen verschil?

Thienpont «Nu niet meer. (*Denkt na*) In Nederland raadt men artsen aan om psychiatrische patiënten via hulp bij zelfdoding te laten sterven. Maar ik stel vast dat mijn Nederlandse collega's ook geneigd zijn het onderscheid niet meer te maken, ze gebruiken nu net zo goed het infuus. Los van elkaar komen we tot dezelfde conclusie: het comfort van de patiënt is onze eerste zorg.»

'We moeten durven zeggen: 'We kunnen niet meer helpen.' Waarom moeten mensen die al tientallen jaren lijden nog elektroshocks krijgen?'

Menselijke dood

HUMO U wil, zei u daarnet, 'nieuwe hoop brengen'. Dat klinkt nogal vreemd in deze context.

Thienpont «Mensen krijgen hier een warm onthaal, met een kopje koffie of thee en met een praatje. We proberen weer een beetje hoop te laten ontstaan. Als dat niet de hoop op een beter leven is, dan is het wel de hoop op een serene dood. Hoop zonder perspectief, dat bestaat niet. En dat raakt mensen. Zie je dat beeldje op de vensterbank met de vier engeltjes die elkaars hand vasthouden? Dat is een cadeautje van nabestaanden om ons te bedanken voor onze fijngevoelige aanpak: 'Bij Vonkel zijn engelen aan het werk.'

»Wij luisteren naar mensen. In de psychiatrie doet men zijn best, maar er is geen tijd, er zijn te weinig psychiaters, er is te weinig personeel. Laatst stond in Humo een stuk over schrijnende toestanden in de psychiatrie. Ik moet zeggen: ik hoor veel van die verhalen.»

HUMO Dat ging wel over mishandeling, mevrouw Thienpont.

Thienpont (*knikt*) «Mensen vertellen me dat ze regelmatig in een isoleercel worden opgesloten. Als ze roepen dat ze eruit willen om naar het toilet te gaan, krijgen ze als antwoord: 'Elke keer dat je roept, komt er een kwartier opsluiting bij.' Wat is dat dan?»

HUMO Treiteren.

Thienpont «Voilà. Zulke verhalen hoor ik iets te vaak. Pas op, ik kan dat plaatsen. Het is onmacht. Maar uit gesprekken met jonge verpleegkundigen maak ik wel op dat er iets scheelt met onze zorgcultuur. 'Wij kunnen niet meer met mensen spreken,' zeggen ze. 'Wij hebben te veel werk.' En als ze het toch doen, krijgen ze daar opmerkingen over. Ze mogen ook niet te dicht bij patiënten komen, fysiek contact is uit den boze.»

HUMO Een jonge vrouw zei in de bewuste Humo-reportage: 'Het mooiste moment in al die jaren psychiatrie was een knuffel van een begeleider.'

Thienpont «Natuurlijk! Beeld u zich maar eens in wat het is om als jongeling dagen- of wekenlang in isolement te zitten.»

HUMO Zegt u dat u bij Vonkel merkt dat de zorg niet werkt?

Thienpont «Op sommige plekken in de zorg doen mensen hun uiterste best om vernieuwing binnen te brengen, maar niet overal. En de mensen bij wie psychiatrie niet werkt – of zelfs contraproductief werkt – komen naar ons. We stellen regelmatig vast dat men diagnoses mist.

»Vooral autisme bij hoog- of normaal begaafde mensen, wat vroeger het syndroom van Asperger heette, ziet men wel eens over het hoofd. Ik weet wat ze over mij zeggen: 'Thienpont ziet overal autisme.' Maar die diagnose stel ik niet, dat doen gespecialiseerde centra, nadat wij mensen hebben doorverwezen.

»Tussen 2007 en 2011 hebben we honderd mensen gezien die ondraaglijk psychisch leden. Dertien mensen hebben we overtuigd om zich te laten testen, twaalf van hen

hebben autisme. Twaalf op dertien! Autisme is volgens specialisten de meest miskende diagnose ter wereld.

»Op autisme enten zich andere problemen zoals depressies en angststoornissen. Mensen met Asperger lijden: als ze werk hebben, verliezen ze het. Als ze relaties hebben, gaan die stuk. Ze hebben veel mogelijkheden, maar ze komen niet vooruit in het leven.»

HUMO Waarom vergelijkt u zichzelf met de abortusartsen van de jaren zeventig en tachtig?

Thienpont «**Marleen Temmerman** (professor gynaecologie, ex-SPA, red.), een goede vriendin, heeft als eerste die vergelijking gemaakt. In het begin was het verzet tegen euthanasie heel heftig: ik heb véél scheldtelefoons gekregen. Ik sta dikwijls in de wind.»

HUMO Zet u dan een hoed op?

Thienpont «Ik probeer rustig te blijven staan. En niet te vergeten dat wij veel dankbaarheid krijgen van patiënten en hun families. Met de hand op het hart: wij kijken met veel zorg naar elke patiënt. We gaan op zoek naar hoe ze in leven kunnen blijven. Maar – en daarin verschil ik van collega's – ik wil wel een perspectief bieden, ook als dat gaat over een menselijke dood.»

'We proberen weer een beetje hoop te laten ontstaan. Als dat niet de hoop op een beter leven is, dan wel de hoop op een serene dood'

Heel dankbaar

HUMO Stelt u euthanasie sneller in het vooruitzicht dan uw collega's?

Thienpont «Absoluut. Ik zeg tegen een patiënt: 'Als we geen weg vinden om u te laten leven, helpen wij u sterven.'»

»Volgens de richtlijnen van de vereniging van Nederlandse psychiaters moet je tegen een patiënt die wil sterven eerst 'nee' zeggen. Ook de Nederlandse patiënt moet zijn arts overtuigen van zijn ondraaglijk en ongeneeslijk lijden. Maar wat krijg je dan? Een gevecht. Een patiënt die alles uit de kast moet halen om toch maar te mogen sterven. Ik keer het liever om: ik beloof een patiënt te helpen tenzij we samen de weg naar het leven terugvinden. Het gevecht verdwijnt op slag, de wanhoop ook. De patiënt vindt rust en – dat is de paradox – hij kan weer helder nadenken over zijn leven. Mensen gaan vaak huilend van opluchting buiten na zo'n gesprek. Soms pakken ze me ook vast.»

HUMO Mogen ze dat?

Thienpont «Absoluut (*lacht*), en hun familie ook, zelfs de ouders van jongvolwassenen die willen sterven. Ik heb ook kinderen en kleinkinderen – ik weet wat die mensen doormaken. Maar ook zij zijn me dankbaar, omdat ze het niet meer aankunnen, die herhaaldelijke pogingen tot zelfdoding.»

HUMO Wat is jongvolwassen voor u?

Thienpont «Tussen twintig en dertig.»

HUMO Jonger dan twintig ook?

Thienpont «De wet verbiedt euthanasie onder de 18 jaar, dus dat doe ik niet. Ik heb wel al iemand van 16 ontvangen, met de duidelijke boodschap dat euthanasie nu niet kon, maar later misschien wel – als het lijden blijft duren. Kent u het filmpje met Emily, '24 and Ready to Die'?»

HUMO Dat filmpje van The Economist, met een meisje dat uiteindelijk toch niet gestorven is?

Thienpont «Zij was 24, en al de helft van haar leven in behandeling. Ze was op. En de mensen rond haar ook. Wie zijn wij, artsen, dan om te zeggen: 'Wij willen daar niets mee te maken hebben'? Ik kan dat niet.»

HUMO Tegenstanders zeggen: 'Op zo'n jonge leeftijd kan je onmogelijk uitbehandeld zijn.'

Thienpont «Mensen die zoiets zeggen, kennen de wanhoop van jonge mensen en hun omgeving niet. *(Duikt in haar correspondentie)* Kijk, dit is een brief van de familie van een bijzonder intelligente jonge vrouw, die enkele maanden geleden euthanasie heeft gekregen: 'Wij zijn u heel dankbaar.' Sommige mensen kunnen het leven echt niet aan. Sterker nog, ze wilden als kind al sterven. In dat Humo-artikel over psychiatrie zei **Amy De Schutter** iets soortgelijks, toch?»

HUMO Amy had besloten tot euthanasie, maar ze is, mede door de massale respons op het Humo-artikel, op haar stappen teruggekeerd.

Thienpont «Uitstel betekent niet noodzakelijk afstel. Haar leven blijft waanzinnig zwaar. Tegenstanders zeggen dan: 'Je hebt het verkeerd ingeschat.' Nee, ik vergelijk het met een balans: aan de ene kant heb je het verlangen naar de dood, aan de andere kant het verlangen naar het leven. Neem de voortdurende aandacht voor de dood weg, en het verlangen naar het leven neemt weer toe.

»Natuurlijk gaan we niet in op de wens van elke patiënt. Ik stel geen euthanasie in het vooruitzicht bij mensen die psychotisch zijn. Die hebben zorg nodig. Ik heb ooit iemand rechtstreeks vanuit mijn praktijk naar het ziekenhuis laten overbrengen. Ik heb ook mensen afgewezen die onder invloed waren. En mensen die in een acute depressie verkeerden.»

HUMO Depressie is de hoofdoorzaak voor euthanasie bij geestelijk lijden.

Thienpont «Klopt. En dan hoor je vaak: 'Een depressie kan je behandelen.' Dat is waar, op voorwaarde dat het om een geïsoleerde depressie gaat. Meestal is er nog een onderliggend probleem, waar een depressie bovenop komt waar geen therapie tegen opgewassen is. En die depressie blijft terugkeren, als gevolg van dat onderliggende probleem.»

'Mensen gaan hier vaak huilend buiten na zo'n gesprek over euthanasie. Soms pakken ze me ook vast'

Ongeneeslijk ziek

HUMO Eén op de zeven mensen is wel eens depressief, volgens de wereldgezondheidsorganisatie WHO. U kunt veel mensen euthanaseren.

Thienpont «Ik zie die mensen elke dag in mijn praktijk: ik behandel hen met therapie en medicatie. Dat gaat perfect. Ze vragen ook geen euthanasie.»

HUMO Eén van de kenmerken van depressie is de gedachte aan zelfdoding.

Thienpont «De meeste mensen begrijpen dat het een tijdelijke drang is. Ze laten zich ervoor behandelen. Ze willen niet dood.

»Depressies die tot euthanasie leiden, woekeren wel tien tot twintig jaar. Vaak is daar geen oplossing voor. En dan vraag ik mij af: wanneer gaat therapie over in therapeutische hardnekkigheid? Mensen die al zo lang depressief zijn, moeten dan plots nog eens een therapie ondergaan om trauma's te verwerken. Waarom in hemelsnaam?»

HUMO Dat is het dubbelzinnige aan de wet op euthanasie bij psychisch lijden. De toestand van de patiënt moet 'uitzichtloos' zijn. Maar in de

psychiatrie zijn er altijd nog behandelingen mogelijk.

Thienpont «Het is misschien niet uitzichtloos voor artsen, voor patiënten is het dat op een bepaald moment wel. De wet zegt niet voor wie het uitzichtloos moet zijn.»

HUMO Het uitgangspunt van de wet lijkt me de wetenschap – de artsen dus.

Thienpont «Dat is net mijn punt: we kennen alle kankers bij naam. We weten of een therapie voor jou werkt of niet, maar in de psychiatrie is dat niet zo: je kan eindeloos blijven doorgaan.»

HUMO Zelfs een juiste diagnose stellen, is geen sinecure, zeggen psychiaters.

Thienpont «Als je de medische dossiers van onze patiënten bekijkt, zal je vaststellen dat ze doorgaans vijf tot tien verschillende diagnoses hebben gekregen. Eigenlijk betekent dat: 'We weten het niet.'

»Ik vind dat we dringend wat meer nederigheid moeten ontwikkelen. En durven te zeggen: 'We kunnen wellicht niet meer helpen.' En dan is het aan de patiënt om te beslissen of hij nog dat waterkansje grijpt. Bij kanker aanvaarden we dat: na een mislukte chemotherapie kan de patiënt zelf kiezen of hij wel of geen experimentele methode wil proberen. Waarom kan dat niet voor mensen die al tientallen jaren lijden? Waarom moeten die nog elektroshocks krijgen?»

HUMO Niet alleen het criterium 'uitzichtloos' of 'ongeneeslijk' is een probleem bij psychisch lijden. Ook de andere voorwaarde, 'ondraaglijk' is niet vast te stellen.

Thienpont «Nee, maar dat is het nooit.»

HUMO Ook niet voor fysiek lijden?

Thienpont «Bij fysiek lijden is het ook niet altijd eenduidig. Ik geef u twee voorbeelden uit mijn praktijk. Een vrouw met multiple sclerose kon enkel nog haar nek bewegen. Ze wilde nog een tijdje voortdoen, zei ze. Haar leven was nog draaglijk. Een man met multiple sclerose zat in een rolstoel, kon zijn benen niet meer bewegen. Hij wilde er onmiddellijk mee stoppen. Wat ondraaglijk is, hangt dus af van persoon tot persoon. Dat moet je als arts respecteren, vind ik. Ik discussieer daar nooit over.»

HUMO U gelooft de patiënt op zijn woord?

Thienpont «Ik ga af op het woord van de patiënt, die ik maandenlang herhaaldelijk zie, soms jarenlang. Ik heb contact met de mensen die 'm behandelen. En meestal overleg ik ook met de familie en de omgeving. Op die gesprekken baseer ik me. Dat is inderdaad subjectief, maar ik respecteer die informatie. Hetzelfde geldt voor ouderdom.»

HUMO Dat is ook geen ongeneeslijke aandoening.

Thienpont «Als er iets onomkeerbaar is, is het wel ouderdom. Neem het van mij aan: het wordt er niet beter op (*lacht*). Volgens de letter van de euthanasiewet zou je oude mensen ziek moeten verklaren voor je hen helpt met sterven. Levensmoe zijn, volstaat niet. Maar ik heb nog geen enkele ouderling ontmoet die wil sterven en die niet allerlei

kwalen heeft. Ze horen of zien niet goed meer, ze bewegen zich moeizaam voort, ze hebben suikerziekte... Hun leven takelt af, en als ze dan nog eens naar een home moeten, zeggen ze: 'Zoveel kwaliteit wil ik niet inleveren, hier stopt het.' Zijn die mensen ziek? Ze hebben overal last van, maar waar de grens ligt, bepalen ze zelf.»

HUMO Zoals de doofstomme tweeling van halfweg de veertig, die enkele jaren geleden blind dreigde te worden. Je kan je afvragen of dat een reden was om uit het leven te stappen.

Thienpont «Ga eens met die mensen praten, dan zal je het wel beter begrijpen. Ik discussieer daar niet over. Ik ga alleen na of er sprake is van duurzaam lijden.»

HUMO Vertaalt u 'duurzaam' in jaren of maanden?

Thienpont «Lijden is duurzaam als er geen kans op verbetering meer is. Alleen, je kan dat niet altijd met zekerheid zeggen. Ik heb gisteren gesproken met iemand van 45 jaar die al 20 jaar lang pendelt tussen thuis en psychiatrie. Dat is duurzaam.»

HUMO Dat is ook een duidelijk geval.

Thienpont «Er zijn veel duidelijke gevallen, maar die halen de media niet.»

HUMO Wat dacht u zelf over de transgender die het na een mislukte geslachtsoperatie opgaf?

Thienpont «Praat eens met een transgender bij wie het misgelopen is. Dat leven is vaak één grote ruïne – het medische aspect is daar maar een onderdeelje van.

»Weet u wat het is? Wij hebben het natuurlijke contact met euthanasie verloren. In 2010 reisde ik met mijn partner door Mongolië. De nomaden daar vinden euthanasie heel normaal. Als mensen te oud worden, komt de sjamaan een kruidendrankje klaarmaken: mensen overlijden nadat ze het hebben opgedronken. Zij snappen echt niet waarover wij ons zo druk maken. Euthanasie is in verschillende culturen iets dat erbij hoort. Wij zijn daarvan vervreemd geraakt. In onze hoogtechnologische samenleving wordt het leven almaar verder gerekt, en de dood steeds minder aanvaard.

»In 2002 zijn drie wetten gestemd: de euthanasiewet, de wet op de palliatieve zorg en de wet op de patiëntenrechten. Die laatste wet maakt komaf met het paternalistische model waarin de arts alles het beste weet. De patiënt beschikt zelf over zijn lot – en dus ook over zijn einde. Dat hoeft een arts echt niet voor hem te doen.

»Hoeveel zelfdodingen per dag heb je in België? Zes of zeven? Mensen beslissen al zelf. Ik moet, als arts, alleen antwoorden op de vraag: 'Wil ik mensen helpen zodat ze sereen kunnen sterven?' Mijn antwoord is ja.»

Gerijpte geesten

HUMO Bent u ook voor een 'laatstewilpil'?

Thienpont «Ik ben grotendeels tegen, hoe tegenstrijdig dat misschien ook klinkt. Het is te riskant: oudere mensen vergissen zich nogal eens van medicatie. Het mag niet iets zijn waar je in een moeilijke periode te makkelijk naar kan grijpen.»

HUMO Volgens ethicus Ignaas Devisch bevinden we ons stilaan in 'een moreel niemandsland' als het gaat over euthanasie in geval van psychisch lijden. Het is niet duidelijk wat wel of niet kan.

Thienpont «Ik zie er wel de rekbaarheid van in. De wet maakt het mogelijk dat ook psychiatrische patiënten waardig kunnen sterven. Voor de invoering ervan waagde geen enkele psychiater zich daaraan. We kennen de gevolgen: tientallen zelfdodingen – elke psychiater heeft ze op zijn netvlies.

»Kijk, ik kan best toegeven dat ik het zelf niet allemaal weet, ik ben ook zoekende. Maar oordelen wie ik help of niet help, doe ik niet. Dat komt mij niet toe. Is dat volledig volgens

de wet? Als het moet, zal een rechter daarover beslissen. En een rechter is ook maar een mens.»

HUMO Er loopt een rechtszaak tegen u: de nabestaanden van Tine Nys hebben zich tegen u gekeerd.

Thienpont «Dat stond verkeerd in de krant. Ik ben nog altijd niet in vervolging gesteld. De klacht is afgewezen, de familie is tegen die beslissing in beroep gegaan.»

HUMO De wettelijke schemerzone maakt u kwetsbaar.

Thienpont «Ze zoeken al vier jaar uit of ik vervolgd zou moeten worden. Dat is in de wind staan, hè, in dit geval de noordenwind. Maar ik neem het erbij.»

HUMO Doet u het uit idealisme?

Thienpont «Daar mag u over oordelen. Het is mij met de paplepel ingegoten om mensen zonder stem een stem te geven.

»Mijn vader heeft indertijd het PMS (het huidige CLB, red.) opgericht. Kinderen die nooit een dokter zagen, kregen medische zorg op school. Medische zorg is aanzienlijk gedemocratiseerd, maar als er nog één bevolkingsgroep zonder stem is, zijn het wel de psychiatrische patiënten.»

HUMO In hoeverre zijn psychiatrische patiënten wilsbekwaam?

Thienpont «Naar mijn ervaring zijn de meesten wilsbekwaam. Mijn collega's denken daar net zo over. Trouwens, minstens de helft van de mensen die euthanasie vragen, blijven wel leven.»

HUMO Tussen 2007 en 2011 kreeg u, volgens het onderzoek in het British Medical Journal, 100 aanvragen voor euthanasie omwille van psychisch lijden: 48 mensen kwamen in aanmerking, 35 zijn er uiteindelijk toe overgegaan. Wat zijn uw meest recente cijfers?

Thienpont «Die kan ik u niet geven, we zijn ze nog aan het verzamelen. Maar het aantal zal kleiner zijn, zowel de mensen die ervoor in aanmerking komen als degenen die ertoe overgaan.»

HUMO In 2015 kozen zowat 2.000 Belgen voor euthanasie. Drie procent omwille van psychisch lijden.

Thienpont «En dementie (in een vroeg stadium, in een laat stadium is euthanasie niet toegestaan, red.).»

HUMO Uw collega's zeggen: 'Van die drie procent, zowat zestig mensen, heeft Thienpont minstens de helft voor haar rekening genomen.'

Thienpont «Ik zie veel van die mensen, ja.»

HUMO Ze komen bij u omdat ze weten dat u de patiënt laat beslissen?

Thienpont «Nee, maar ik sta open voor de vraag. Veel mensen die elders zijn afgewezen, komen naar mij. Laatst las ik een artikel van een prof: 'Artsen zouden net zo goed omstandig moeten argumenteren waarom ze euthanasie weigeren.' Ik dacht: de nagel op de kop.»

HUMO Er is geen recht op euthanasie in België. Je kan het niet bij een arts afdwingen. Pleit u ervoor om dat te veranderen?

Thienpont «Jazeker, maar ik zie wel hoe de geesten in de loop der jaren gerijpt zijn. Ook in katholieke ziekenhuizen is euthanasie geen taboe meer, zelfs de Broeders van Liefde zijn van koers veranderd. Steeds meer artsen en psychiaters willen helpen. Dat stemt me hoopvol. Vrijuit kunnen spreken over je doodswens is bevrijdend. Vroeger werden psychiatrische patiënten gecolloqueerd als ze dat deden.»

'Zelf zou ik in schoonheid willen sterven, niet als een wrak. Ik heb te veel wrakken gezien'

Ballast afleggen

HUMO Waarom heeft The Washington Post u zo hard aangepakt?

Thienpont «Geen idee. In België voert men de discussie over euthanasie via Amerika, blijkbaar.»

HUMO In hun uitgelekte brief zeggen Wim Distelmans en zijn ULteam twee dingen: ze zullen geen casussen van Vonkel meer opvolgen want u vertelt mensen dat ze bij hen euthanasie zullen krijgen. En: medewerkers van Vonkel respecteren de wet niet.

Thienpont «Distelmans heeft het niet over de Vonkelaars. Hij heeft het over dokter **Marc Cosyns**, met wie ik Vonkel heb opgericht. Distelmans en Cosyns leven op gespannen voet. Cosyns heeft in 2014 in Knack gezegd dat hij geen euthanasie uitvoert. Hij doet aan stervensbegeleiding, vindt hij. Daar valt veel voor te zeggen, maar dat ligt gevoelig bij Distelmans, die de wet niet verloren wil zien gaan.

»Over dat verwijzen heeft Distelmans achteraf geschreven: 'Ik weet niet wat Thienpont heeft gezegd of wat de patiënt heeft begrepen.' Jammer dat hij dat niet eerder heeft bedacht. *(Zwijgt)* Ik ben in 2015 bij ULteam vertrokken. Niet omdat het niet ging tussen Distelmans en mezelf. Integendeel, hij heeft me zelf gezegd dat hij tevreden was over mijn werk. Alleen, het vlotte niet met zijn team. Zij vertrekken vaker vanuit het moment om te beslissen of iemand euthanasie krijgt of niet, ik benader het veeleer als een proces. Dat is mijn achtergrond, hè: als therapeut zet ik mijn patiënt centraal. Dat botste dus.

»Na een slechte ervaring met The New Yorker, besloot Wim Distelmans om niet meer met de pers samen te werken. Ook ik kreeg een mediaverbod, maar ik heb dat genegeerd: ik heb meegewerkt aan '24 and Ready to Die' van The Economist, 'Too Young to Die' van Vice en 'The Road to Mercy', een Canadese film.»

HUMO U verwijst nu niet meer door naar ULteam?

Thienpont «Ik mag niet meer. Ik beloof niemand dat een arts een positief advies over euthanasie zal geven. *Jamais*. Ik zeg wel dat hij ervoor open staat. Maar ik ben niet verantwoordelijk voor wat een patiënt daarvan maakt. *(Blaast)* Het is jammer, maar het komt wel weer goed: wij krijgen nog wel patiënten die van bij hen komen. Momenteel is het éénrichtingsverkeer *(lacht)*.»

HUMO Hoe lang gaat u het nog doen?

Thienpont «Volgend jaar bestaat Vonkel tien jaar. Dan zou ik graag het voorzitterschap doorgeven, en nog enkele jaren rustig voortwerken. Ik heb de kaap van de 65 gerond.»

HUMO U hebt veel mensen zien sterven. Hoe zou u zelf willen gaan?

Thienpont «Ik ben gek op sneeuw. Als ik, met mijn dierbaren bij me, op een houten tuinstoel zou kunnen inslapen terwijl de sneeuw om me heen naar beneden dwarrelt, zou ik daar vrede mee hebben.»

HUMO Op natuurlijke wijze?

Thienpont «Het is mooi als ze je op het gepaste moment komen halen. Maar als ik in ondraaglijke omstandigheden verkeer, zou ik graag geholpen worden. Het liefst nét voor het zover is: ik wil in schoonheid eindigen, niet als een wrak. Ik heb te veel wrakken gezien.»

HUMO Wat is de dood voor u?

Thienpont «Ik ben niet gelovig, ik geloof niet in een hiernamaals, maar wat je aan energie hebt bijgebracht, aan impulsen, kan na dit leven blijven bestaan of sterker worden. Wat heeft mijn vader niet teweeggebracht met de oprichting van het PMS? Zijn

energie heeft zich doorgezet. En dat kan voor elk van ons. Je hoeft daarom geen wereldschokkende dingen gedaan te hebben.»

HUMO Die hebt u wel gedaan.

Thienpont (*schatert*) «Blijkbaar.»

HUMO Uw energie zal nog lang vibreren.

Thienpont «Als ik iets voel voor religie, is het voor natuurreligie. De cyclus van de natuur geeft aan dat alles doorgaat: na winter komt zomer. *All that dies, shall be reborn*. Daar geloof ik wel in.»

HUMO Praat u daarover met patiënten?

Thienpont «Gelovige mensen vragen wel eens als ze het einde voelen naderen: 'Ga ik nu gestraft worden?' Dan stel ik een wedervraag: 'Denkt u dat uw god u zal willen straffen?' – 'Nee, dat denk ik niet.' Ik stem daarmee in: 'U verdient alleen het allerbeste.'

»Maar het valt me op hoe weinig mensen daarmee bezig zijn. Een dame zei ooit: 'Godsdienst is ons door de cultuur opgelegd, het zal ook het eerste zijn dat we afleggen.' Dat vond ik wel een mooi beeld: in het aanzicht van de dood leg je al je ballast af.»